תבא

א. אין אונזער סדרה, נאָך דער פרשה פון בכורים און ווידוי מעשרות, זאָגט דער פסוק[1]: „היום הזה ה' אלקיך מצוך לעשות את החוקים האלה ואת המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך". שטעלט זיך רש"י (אין צווייטן דבור המתחיל) אויף די ווערטער „ושמרת ועשית אותם" און איז מפרש: „בת קול מברכתו הבאת בכורים היום תשנה לשנה הבאה".

דער טעם פאַרוואָס רש"י לערנט אַז „ושמרת ועשית אותם" מיינט ניט אַ ציווי נאָר אַ ברכה — כאָטש אַז לויטן פירוש הפשוט איז עס אַ לשון פון ציווי (און ווי עס לערנען טאָקע אַנדערע פשטני המקרא[2]) — איז מובן אין פשטות (ווי מפרשים[3] זיינען מסביר):

וויבאַלד אַז דער פסוק „היום הזה וגו'" קומט נאָכדעם ווי ס'האָט זיך פאַרענדיקט די פרשת הציווים אויף בכורים און ווידוי מעשרות, און אויך נאָך דעם מתאר זיין דעם קיום הציווים בפועל (ווי רש"י איז מפרש אין פסוק[4] „השקיפה ממעון קדשך" — „עשינו מה שגזרת עלינו"); אויך די פסוקים וואָס שטייען נאָך „ושמרת ועשית אותם" רעדן אויך ניט מער ווען ציווים, נאָר ווען שבחם של ישראל: „את ה' האמרת גו' וה' האמירך גו'"[5] — האָט דאָך קיין אַרט ניט צו לערנען אַז „ושמרת ועשית" איז אַ ציווי, ווייל דעמאָלט האָט דאָך דער פסוק ניט קיין המשך וקישור, ניט צו די פריערדיקע און ניט צו די ווייטערדיקע פסוקים.

דעריבער לערנט רש"י אַז „ושמרת ועשית אותם" איז אַ ברכה מיט וועלכע אידן ווערן געבענטשט פאַר זייער קיום מצות בכורים, וואָס דאָן האָט דער פסוק (אַלס ברכה און שכר פאַרן קיום מצות בכורים) אַ שייכות צו די פסוקים שלאחריו, ווייל אויך אין זיי רעדט זיך שבחם של ישראל — אַז אידן זיינען זוכה צו „וה' האמירך וגו'" צוליב דעם וואָס „את ה' האמרת גו'"[6].

ב. דערמיט איז אויך מובן דער דיוק הלשון פון רש"י „הבאת בכורים היום תשנה לשנה הבאה" — דלכאורה האָט רש"י געדאַרפט שרייבן „תביא לשנה הבאה" (דעם זעלבן לשון וואָס ער זאָגט פריער: „הבאת בכורים היום"), אַדער „תעשה לשנה הבאה" (כל' הכתוב „ועשית אותם"). פאַרוואָס זאָגט רש"י „תשנה כו'"[7]?

עפ"י הנ"ל אָבער, אַז די ברכה „ושמרת ועשית אותם" האָט אַ שייכות און איז בדומה צו די ווייטערדיקע פסוקים, איז מובן דער טעם וואָס רש"י נוצט דאָ דעם לשון „תשנה":

---

1) כו, טז.
2) ראב"ע, ספורנו ועוד.
3) ראה בארוכה מפרשי רש"י כאן.
4) שם, טו.
5) שם, יז, יח.

6) וראה לקו"ש ח"ט ע' 166.

7) ובתנחומא (פרשתנו א): „תזכה" (אלא שמסיים „כאדם שהוא נותן כו' ואומר לו יה"ר שתשנה ותתן לי לשנה אחרת"). אבל בתנחומא באבער (ב): „תשנה".

---

*) וכ"ה גם בדפוס ראשון דרש"י, בכמה כת"י דרש"י, וכ"ה גירסת הרא"ם. אבל בדפוסים שלפנינו (וכן בדפוס שני וכמה כת"י דרש"י) הוא כבפנים — תשנה.

אין די פסוקים „את הו׳ האמרת גו׳ וה׳ האמירך גו״ זאגט תורה, אז דער שכר וואס דער אויבערשטער גיט איז מדה (— „האמירך״) כנגד מדה *[7] (— „האמרת״): ווייל „ה׳ האמרת״ קומט דער שכר אין דעם (זעלבן) אופן — „וה׳ האמירך״; ובפרט אז „האמרת״ און „האמירך״ זיינען לשונות וואס „אין להם עד מוכיח במקרא״ [8] — איז דאך קלאר אז „וה׳ האמירך״ איז פונקט בהתאם צו „את ה׳ האמרת״.

און דעריבער לערנט רש״י אז אויך די ברכה „ושמרת ועשית אותם״, וואס קומט בדוגמא ווי „את ה׳ האמרת גו׳ וה׳ האמירך גו״, איז ניט סתם א ברכה, נאר א ברכה פון „תשנה לשנה הבאה״: דו וועסט דעם צווייטן יאר איבער׳חזר׳ן די זעלבע זאך וואס דו טוסט היינט — דער שכר איז מדה כנגד מדה.

ג. מען דארף אבער פארשטיין וואס רש״י זאגט „הבאת בכורים״: לפניו — אין דער פרשה וועלכע איז בסמיכות צום פסוק „היום הזה גו״ רעדט זיך וועגן די דינים פון מעשר (און הגם אז מיט „וגם נתתיו״ [9] וואס מען זאגט אין וידוי מעשרות, איז מען מרבה אויך [תרומה און] בכורים [10], איז אבער דער עיקר הוידוי אויף מעשר [11]) און וועגן די דינים פון בכורים רעדט זיך לפני פניו — אין דער פרשה וואס פאר פ׳ מעשרות —

היינט פארווואס זאגט רש״י „הבאת בכורים״ — אז דער פסוק באציט זיך צו דער פרשת בכורים וואס איז „לפני פניו״, און ניט צו פרשת מעשרות, וואס איז „לפניו״?

[הגם אז מ׳געפינט בכמה מקומות [12] אז א פסוק באציט זיך ניט בלויז צו „לפניו״ נאר אויך צו „לפני פניו״ — איז אבער ניט מסתבר צו זאגן (ובפרט — אין דרך הפשט) אז א פסוק זאל זיך באציען נאר צו לפני פניו און ניט צו לפניו! [13]].

מען קען ניט זאגן, אז רש״י ברייננט בכורים אלס א דוגמא (זייענדיק דער ערשטער ענין פון דער סדרה), אבער די ברכה גייט אויך אויף מעשרות [14] — ווייל דער לשון הברכה „תשנה לשנה הבאה״ איז ניט מתאים אויף (וידוי) מעשרות, וואס איז ניט „לשנה הבאה״ (נאר איינמאל אין דריי יאר). איז דער־פון מוכרח אז רש״י לערנט אז די ברכה „ושמרת ועשית אותם״ איז געזאגט נע־ווארן בלויז אויף בכורים.

ד. ועוד ועיקר — ובל׳ העולם — די קלאץ קשיא: בכל התורה וואו עס ווערט געריידט וועגן שכר וברכה פאר קיום מצות דערציילט עס תורה (ולכל הדורות) אז דער אויבערשטער האט מבטיח געווען שכר המפורש שם פאר דעם קיום פון דער מצוה המפורשת שם (אדער פאר קיום כל המצות), ווי

---

*7) ע״ד יתרו יח, יא ובפרש״י שם. וראה סוטה ט, ב ואילך, ובכ״מ.

8) פרש״י עה״פ.

9) שם, יג.

10) פרש״י שם.

11) וכלשון רש״י שם: „התודה שנתת מעשרותיך״. וכדמוכח מהתחלת הפרשה — „כי תכלה לעשר את כל מעשר גו׳ (אזי) ואמרת גו״. אלא שבוידוי על המעשרות מזכירין דרך אגב (ורק ברמז ד„וגם״) גם תרומה וביכורים.

וגם ע״פ דרך ההלכה „עיקר הוידוי במעשר הוא״ (רמב״ם הלכות מע״ש פי״א הי״ד). ולהעיר מלקוטי לוי יצחק אגרות ע׳ רנח ואילך.

12) כפרש״י עקב יא, יט.

13) להעיר מפרש״י עקב יא, ז. יג. ראה יב, ח. ובכ״מ.

14) וראה משכיל לדוד כאן.

בפרשתנו: את הוי' האמרת גו' והוי' האמירך גו', און לאחרי זה[15] — באריכות גדולה: והי' אם שמוע גו' ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך גו' —

דאָ זאָגט רש"י א חידוש גדול ומיוחד — וואָס (בל' רש"י) אין לו עד במקרא: אז א איד האָט מקריב געווען ביכורים האָט א בת קול עם געבענטשט תשנה לשנה הבאה!

וואָס לכאורה איז אויך ע"פ הלימוד ע"ד ההלכה רמז דרוש וסוד איז קשה — ברכת בת קול מאן דכר שמי', ובפרט אז

דאָס זאָגט רש"י ע"פ דרך הלימוד פון רש"י[16] "לא באתי אלא לפשוטו של מקרא"?!

ה. דער ביאור בהנ"ל:

די פרשה לפניו רעדט וועגן "כי תכלה לעשר גו' בשנה השלישית". איז אויב מען וואָלט געלערנט אז "ושמרת ועשית אותם" — וואָס לויט רש"י'ן מיינט עס "תשנה וכו'", כנ"ל — גייט אויף מעשרות, וואָלט דאָן אויסגעקומען אז מען בענטשט אים, אז אויך דעם צווייטן מאָל וועט ער ברענגען די אָלע מעשרות אויך פון ערשטן און צווייטן יאָר ערשט בשנה השלישית — און אזוי קען מען ניט זאָגן, ווייל

[נוסף אויף דעם וואָס דער פסוק זאָגט "ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך", און ווען מען טוט א מצוה "בכל לבבך ובכל נפשך", איז ניט שייך אז מען זאָל איר אָפלייגן אויף א יאָר און צוויי יאָר — איז]

דער "תשנה" — אז אויך דעם צווייטן מאָל וועט ער פאָרהאָלטן די מעשרות ביז צום זמן הביעור — איז דאָך גאָר היפך הברכה.

דעריבער איז רש"י מוכרח צו לערנען אז די ברכה קומט בשייכות נאָר צו בכורים, וואָס דאָן איז דער "תשנה" א ברכה, אז אויך "לשנה הבאה" וועט ער ברייגען זיינע בכורים "בכל לבבך ובכל נפשך".

וא"ו. עס בלייבט אָבער ניט גלאָטיק: ווי אזוי איז שייך אז דער פסוק "ושמרת וגו'" זאָל ניט האָבן קיין שייכות צו דער פרשה הסמוכה לו, נאָר דוקא צו א פריערדיקער פרשה?

מוז מען זאָגן, אז הגם די כללות הפרשה לפניו פון "היום הזה גו'" רעדט וועגן (ווידוי) מעשרות, איז אָבער בסיומה — בסמיכות ממש צו "היום הזה" — פאָראָן אן ענין וואָס האָט א שייכות מיוחדת צו בכורים, ובהמשך צו דעם קומט דער פסוק מיט דער ברכה אויף בכורים.

והביאור: די פרשה "כי תכלה לעשר" ענדיקט זיך מיט די ווערטער "ארץ זבת חלב ודבש", וואָס דאָס מיינט (ווי רש"י טייטשט אין פרשת בא[17]) "חלב זב מן העזים ודבש זב מן התמרים" — וואָס די ביידע זאָכן זיינען ניט מחויב אין מעשר. דער חיוב פון מעשר, בדרך הפשט[18], איז בלויז בא דגן תירוש ויצהר[19], אָבער ניט אויף חלב ודבש.

ועוד ועיקר — מעשר דאָרף מען

15) כח, א ואילך.
16) בראשית ג, ח.

17) יג, ה.
18) וגם ע"פ דרך ההלכה, שיטת רש"י (דבי' עסקינן) במס' ברכות (לו, א ד"ה גבי מעשר. וראה פרש"י ר"ה טו, סע"ב. כס"מ הלכות תרומות רפ"ב. רדב"ז הל' מעשר פ"א ה"ט) שחיוב מעשר מדאורייתא הוא רק בדגן תירוש ויצהר.
19) כלשון הכתוב ראה יד, כג.

בריינגען פון כל תבואת זרעך [20] ניט נאָר פון ארץ חטה גו' ארץ זית שמן — ששמנו אגור בתוכו [*20] אָדער נאָר פון תמרים וואָס דער דבש איז זב מהן [21] — וואָס דאָס מיינט זבת חלב ודבש.

מיט ביכורים אָבער האָבן זיי יע א שייכות [ביכורים איז חל אויך אויף (דבש) תמרים, ווי רש"י ברענגט בתחילת הסדרה [22]: און] „(ויתן לנו גו') ארץ זבת חלב ודבש" — איז דער טעם מצות הבאת ביכורים [23] (באווייזן אז ער איז ניט קיין כפוי טובה [24]), און ווי ער איז גלייך ממשיך: „ועתה הנה הבאתי את ראשית וגו'" — נאָר פון אזוינע פירות בריינגט מען בכורים.

און דעריבער, הגם די גאַנצע פרשה (פאָר „היום הזה") רעדט וועגן (ווידוי) מעשר, און אויך די וועריאַנטע „זבת חלב ודבש" זיינען בהמשך הבקשה „וברך גו'" וואָס מען בעט בעת ווידוי מעשרות, ווי־באַלד אָבער אז די לעצטע וועריאַנטע „ארץ זבת חלב ודבש" האָבן א שייכות מיוחדת צו בכורים דוקא כנ"ל, האָט דעריבער אַן אָרט צו לערנען אז דער פסוק „היום הזה" באַציט זיך צו בכורים.

---

20) ראה שם, כב.

*20) רש"י לעיל כו, ב.

21) להעיר אשר במעשר בקר וצאן מפורש לא יבקר בין טוב לרע (בחוקותי בסופה).

22) כו, ב. וכן בפרש"י תשא לד, כו.

23) ונפק"מ גם להלכה דבכורים צ"ל מארץ כזו דוקא „ארץ זבת חלב ודבש", משא"כ במעשרות כו' — ראה ספרי שם. בכורים פ"א מ"י. וראה רדב"ז וכס"מ. (בשם מהריי"ק) לרמב"ם הלכות בכורים רפ"ב, דגם הת"ק (בכורים שם) ס"ל דעבר הירדן פטור מה"ת (ופליגי רק בדרבנן). וכבר האריכו בזה ואכ"מ.

24) פרש"י כו, ג.

---

*) וכבר העירו דבכס"מ שלפנינו טה"ד דמוכח. וגם בהציון שם למהרי"ק צ"ל: ס' קכב.

ז. עס בלייבט נאָך אָבער ניט פאַר־ענטפערט — ובהקדם: מצות הבאת בכורים איז מדגיש וביותר דעם ענין פון מדה כנגד מדה — וויבאַלד אז „ויוציאנו ה' ממצרים" (עבודה קשה וכו') צו קצה ההפכי „ויתן לנו גו' ארץ זבת חלב ודבש" דאַרף אויך זיין ניט כל הפירות נאָר דוקא ראשית און אין זיי גופא דוקא תאנה (וכיו"ב) שביכרה [25], און אזוי אויך פון אויבערשטן צו אידן — „את הוי' האמרת היום" דערפאַר איז „והוי' האמירך היום",

פרעגט זיך — אויף באַווייזען אז ער איז ניט כפוי טובה און אין אַן אופן פון כנגד מדה איז געגוג: „ולקחת מראשית גו' והלכת אל המקום אשר יבחר ה"א גו' (כנגד מדה פון „ויביאנו אל המקום הזה") הנה הבאתי גו' והנחתו לפני ה"א גו'" (כנגד מדה פון „ויתן לנו את הארץ"),

אז ער איז אָבער מוסיף: „הגדתי היום להי"א" און נאָכמער אין אַן אופן פון „ועניתך" הרמת קול — קומט דאָך עם מדה אויך כנגד מדה זו, וויבאַלד אז דאָס איז תוכן המצוה, כנ"ל,

דערפאַר איז פשוטו של מקרא מכריח צו זאָגן אז עס איז געווען מדת „ועניתך" מלמעלה כנגד זיין „ועניתנו".

ווי קען עס אָבער זיין אז וועגן ס'איז געווען „כשמעכם את הקול" [26] האָבן אידן געטענה"ט „כי מי כל בשר אשר שמע קול אלקים גו' קרב אתה ושמע" [27] — דאָס איז שייך צו משה און צו „נביא אקים גו' כמוך ונתתי דברי בפיו ודבר אליהם" [28],

---

25) פרש"י שם, ב.

26) ואתחנן ה, כ.

27) שם, כג־כד.

28) שופטים יח, יח.

דערפאר איז מוכרח צו זאגן אז דער „וענית" מלמעלה איז געווען דורך בת קול[29].

ח. פון די „ענינים מופלאים"[30] אין דעם פירוש רש"י:

די הסברה אין זיין פירוש, אז דער פסוק „היום הזה וגו'" רעדט וועגן מצות בכורים היות ער באציט זיך צו די ווערטער „ארץ זבת חלב ודבש" וואס שטייען גלייך פאר דעם, איז מתאים מיט דעם ביאור פון אלטן רבי'ן אויף דעם פסוק:

אין לקו"ת[31] איז מבואר, אז דער פסוק „היום הזה" איז מחובר צום „ארץ זבת חלב ודבש" פון פריערדיקן פסוק, וואס דעריבער זיינען די ראשי תיבות פון די פיר ווערטער „ודבש היום הזה הוי'" — „צירוף הוי' אחת"*[31], ווייל דער וא"ו פון „ודבש" איז „מחובר למקרא שלמטה הימנה".

און כשם ווי געראדט פריער אין חלק הפשט, אז דער פסוק איז מחובר צו אלע פיר ווערטער „ארץ זבת חלב ודבש", אבער[32] לאידך איז דער עיקר החיבור מיט „דבש" ווייל דער חיוב צו ברייננגען בכורים איז נאר שייך ביי דבש (און ניט ביי „חלב") —

עד"ז איז עס אין דעם ביאור ע"פ חסידות אין לקו"ת, ווי ער זאגט דארט אז „המקרא מחובר לפרשה שלמעלה הימנה שמסיימת ארץ זבת חלב ודבש" — אז דער חיבור איז צו אלע פיר ווערטער, פונדעסטוועגן איז דער עיקר חיבור דוקא צום וואו „ודבש", וואס זיין וא"ו איז מחובר צו די ראשי תיבות פון „היום הזה הוי' גו'" ביז זיי זיינען „צירוף הוי' אחת".

ט. אין לקו"ת*[32] אויפן פסוק „היום הזה" איז מבואר נאך אן ענין, אז „היום הזה וגו' קאי על ר"ה" — און אויך דער ענין איז מתאים מיט רש"י'ס פירוש אז אין דעם פסוק רעדט זיך וועגן בכורים, ווייל ע"ד ווי ראש השנה, זיינען אויך בכורים אן ענין פון ראשית[33].

נאכמער: בנוגע דעם חילוק צווישן בכורים און תרומה — וואס הגם אז אויך תרומה הייסט „ראשית"[34], דאך זיינען בכורים קודמים לתרומה (און ווי רש"י זאגט פריער[35] „לא הקדמתי תרומה לבכורים") — איז מבאר דער צ"צ באריכות אין אוה"ת פון דער היינטיקער סדרה[36], אז דער „ראשית" פון תרומה איז דער ענין פון תורה, וואס

---

29) ויש להוסיף — עכ"פ ע"ד ההלכה והמדרש או לחידודי — שע"י ש„בת קול מברכתו כו'" מתורץ מכיון שהברכה ובלשון הבטחה היא „תשנה לשנה הבאה", איך יתכן שנפסקה הבאת ביכורים ולא נתקיימה הברכה אצל מביאי בכורים (בשנה ש)לפני חורבן ביהמ"ק, כן — אסור למכור שדהו, ועאכו"כ שב"ד אסור למכור שדהו לגבות חוב וכיו"ב

— משא"כ כ„בת קול" דאין משגיחין בב"ק (ברכות נב, ע"א וש"נ), כן ברכה כזו אפשר להתבטל בסיבת החטאים של המתברך. אבל להעיר מפרש"י וישלח לב, יא (לענין הבטחת הקב"ה). וראה רמב"ם בהקדמה לפיה"מ (ד"ה והחלק השני בענין הנביא). ואכ"מ.

30) ל' השל"ה במס' שבועות שלו (קפא, א).

31) ריש פרשתנו (מא, ג).

*31) הקדמת תקו"ז (ט, ב). והובא בפרדס שער פרטי השמות פי"ד (וענין צירוף זה ראה שם פט"ו. ע"ח ש' השמות פ"ז). והוא צירוף השולט בחודש חשון (מ"ח ריש מס' חשון).

32) ראה אוה"ת עה"פ (ע' תתרנג).

*32) שם.

33) משפטים כג, יט. תשא לד, כו. פרשתנו כו, ב („מראשית").

34) שופטים יח, ד (ובפרש"י). קרח יח, יב (ובפרש"י).

35) כו, יג.

36) ע' תתרלג ואילך. תתרלט ואילך.

אויף איר שטייט[37] „הוי׳ קנני ראשית דרכו״, און דער „ראשית״ פון בכורים גייט אויף נשמות ישראל, וואס אויף זיי שטייט[38] „קדש ישראל להוי׳ ראשית תבואתה״. און כשם ווי „ישראל קדמו לתורה״[39], אזוי זיינען אויך בכורים קודמים לתרומה.

און ווי דער צ״צ איז דאָרט מבאר באריכות, אז דער ענין פון „בכורים״ שבנשמות ישראל איז פאַרבונדן מיטן עצם הנשמה ווי זי איז מושרש אין עצמות, וואס דאָרט איז „מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר״[40], כולל אויך לתורה.

און דערמיט איז פאַרשטאַנדיק די שייכות פון בכורים צו ראש השנה, ווייל די עבודה פון ראש השנה איז קבלת עול שמצד עצם הנשמה (וכמבואר בכ״מ[41] אז קב״ע שבכל השנה איז למטה מכחות הפנימיים, און קב״ע פון ר״ה איז דער ביטול שמצד עצם הנשמה), וואס דאָס איז די בחי׳ פון „בכורים״ — „ראשית״ — עצם הנשמה, כנ״ל.

[ועוד י״ל: פון די ענינים עקריים בר״ה איז, וואס דעמאָלט ווערט נתגלה דער „אתה בחרתנו״, די בחירת הקב״ה אין אידן, ווי מיר זאָגן בתפלת ר״ה[42]: „ובחר לנו את נחלתינו גו״[43] — און אט די בחירה איז מצד „בכורים״ שבנשמה, עצם הנשמה. והביאור: אמיתית ענין הבחירה איז נאָר באופן אז זי איז אינ־גאַנצן ניט געבונדן מיט קיינע טעמים אדער סיבות צו דער בחירה; און דער־פאַר נעמט זיך די בחירה פון אזא דרגא וואו (מעלת ו)מעשה התחתונים זיינען ניט תופס מקום — ס׳איז „אח עשו ליעקב״[44], ביידע בשוה (ובחי׳ המקיפים וואס זיינען העכער פון השתלשלות האבן מער א שייכות צו אוה״ע, ווי בא־וואוסט אין דעם ענין פון בכורה דעשו[45]), און פונדעסטוועגן איז „ואוהב את יעקב״[44]. די בחירה איז מצד דעם שורש פון נשמות וועלכע זיינען מושרש אין עצמותו ית׳, בחי׳ „בכורים״ שבנשמה, וואס מצד דער בחינה איז „יעקב הוא הבכור״[46], די בחירה איז אין ישראל דוקא[47].

יו״ד. ע״פ הנ״ל וועט מען אויך פאַר־שטיין וואס רש״י איז מדגיש בפירושו (אין דעם פריערדיקן דבור המתחיל) אויף די וועריאַנט „היום הזה ה״א מצוך״ — „בכל יום יהיו בעיניך חדשים כאילו בו ביום נצטוית עליהם״: דער פירוש פון „בכל יום יהיו בעיניך חדשים כו׳״ איז, אז אויך אין די טעג וועלכע מ׳פאַר־נעמט זיך מיט אַנדערע מצות און מיט

---

37) משלי ח, כב.

38) ירמי׳ ב, ג.

39) תדבא״ר פי״ד.

40) ב״ר פ״א, ד.

41) ראה באריכות המשך ר״ה תש״ד פ״ג ואילך.

42) קודם התקיעות. וראה בארוכה לקו״ש ח״ד ע׳ 1147-8. לעיל ע׳ 164. לקמן ע׳ 282, 350 ואילך.

43) תהלים מז, ה.

44) מלאכי א, ב.

45) ראה תו״א, תרח״ת ואוה״ת ר״פ וישלח. אוה״ת שבהערה הבאה. ועוד.

46) ראה אוה״ת פרשתנו ע׳ תתרלו ואילך. ע׳ תתרמב־ג.

47) ועפמ״ש באוה״ת שם (ע׳ תתרלח) שביטול יניקת החיצונים („לא תבשל גדי בחלב אמו״) שנעשה מצד בחי׳ בכורים שבנשמה, הוא „ע״ד גרש את האמה הזאת ואת בנה״ יש לבאר השייכות דפסוק זה להקריאה דר״ה. כי ע״י התעוררות הקב״ע שמצד עצם הנשמה, בחי׳ בכורים, פועלים שיהי׳ „גרש את האמה הזאת ואת בנה״ — ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי.

ולהעיר אשר חגה״ש — זמן מתן תורתנו שאז בחר הקב״ה בישראל (ראה שו״ע אדה״ז סי׳ ס׳ ס״ד) — נקרא „יום הבכורים״. וראה המשך וביום הבכורים תרנ״ד בסופו.

לימוד פון אַנדערע פרשיות אין תורה (ניט מענין ומצות בכורים), אויך דע־מאָלט דאַרף זיין „כאילו בו ביום נצטוית עליהם" [48] — אויף די „חוקים האלה ואת המשפטים", וואָס לויט פרש״י וועלן דערמיט געמיינט מצות בכורים *[48].

ולכאורה: וואָס איז דער טעם וואָס ביי כללות התורה והמצות איז אַזוי נוגע צו געדענקען „בכל יום" דעם ציווי פון בכורים, און נאָר אין אַן אופן פון „חדשים" — ניט „כחדשים" (בכ״ף הדמיון) ווי רש״י ברייענגט במק״א [49] בנוגע לתורה ומצות?

וע״פ הנ״ל איז עס פאַרשטאַנדיק: אין אַלע ענינים וואָס אַ איד טוט, אויך אין דער עבודה וואָס איז שייך צו כחות פרטים, דאַרף זיין נרגש דער ביטול און קבלת עול שמצד עצם הנשמה. וע״ד הידוע אין דעם ענין פון קב״ע דר״ה (וואָס נעמט זיך פון בחי׳ „בכורים" שבנשמה כנ״ל), אַז מ׳דאַרף „מיט־נעמען" דעם קב״ע דר״ה אַז עס זאָל מאיר זיין אויך אין כל ימי השנה; אַזוי איז עס אויך „בכל יום", אַז אין אַלע ענינים וואָס אַ איד טוט טאָג טעגליך דאַרף ער דערהערן מיט דער גאַנצער פרישקייט דעם ציווי פון בכורים — דעם ביטול שמצד עצם הנשמה.

[און ווי דער צ״צ איז דאַרט מבאר [36] דאָס וואָס שטייט אין תנחומא [50] אַז מען האָט מתקן געווען תפלות אַנשטאָט בכורים, ווייל תפלה פאַרבינדט די נשמה שלמטה מיטן שרש ומקור הנשמה, און דערפאַר דאַרף זיין די הקדמה פון תפלה פאַר לימוד התורה, ווייל בכדי דער לימוד התורה זאָל זיין כדבעי, מוז פריער זיין די התעוררות פון עצם הנשמה, וואָס קומט ע״י עבודת התפלה [51]].

יא. נאָר אַן ענין וואָס וועלט פאַר־שטאַנדיק אין פרש״י דורכן ביאור פנימי הנ״ל בענין הבכורים: אַ ברכה שתוכנה

---

48) שזהו החידוש על מה שפרש״י לעיל בפ׳ יתרו (יט, א) „שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום נתנו", ובפ׳ ואתחנן (ו, ו) „לא יהי׳ בעינך כו׳ אלא כחדשה כו׳", ובפ׳ עקב (יא, יג) „שיהיו עליכם חדשים כאילו שמעתם בו ביום" — שבכהנ״ל המדובר הוא שבעת קיום התומ״צ צ״ל (לא „כדיוטגמא ישנה כו׳" — פרש״י ואתחנן שם — כ״א) חדשים כו׳; משא״כ בנדו״ד ש„בכל יום" — גם כשאינו עסוק ב„החוקים האלה ואת המשפטים" (בכורים) — „יהיו בעיניך חדשים כו׳".

וההכרח לזה הוא ממש״נ „היום הזה" (ולא „היום" סתם — כבפ׳ ואתחנן ועקב שם); ולכן מפרש גם משנ״א לקמן בפרשתנו (כז, ט) „היום הזה גו׳" — „בכל יום יהי׳ בעיניך כאילו היום באת עמו בבריתי".

[ואף שגם בפ׳ יתרו שם נאמר „ביום הזה". (ובכ״ז לא פרש״י „בכל יום כו׳") — כי שם אין תיבת „הזה" מיותרת (שהרי אא״פ לכתוב „ביום באו גו׳"), אלא שלא הי׳ צריך לכתוב אלא ביום ההוא (פרש״י שם); משא״כ בנדו״ד (וכן לקמן פרשתנו הנ״ל) שתיבת „הזה" מיותרת, דהול״ל (כבפ׳ ואתחנן ועקב שם) „היום" סתם].

וראה לקו״ש חכ״ד ע׳ 193.

*48) וכמו שהוא בהנהגת כל בנ״י — גם בן חמש ועוד קודם לזה *, שהתחלת כל יום ויום הוא באמירת „מודה אני (איני כפוי טובה) כו׳ שהחזרת וכו׳".

ולהוסיף (גם ע״ד ההלכה): 1) יצי״מ צ״ל זכירתה בכ״י, והייתה „מאפילה לאור גדול" (טובה גדולה), והייתה על מנת והבאתי אתכם אל הארץ גו׳. ולהעיר אשר „ארמי גו״ הוא חלק עקרי בהגש״פ. 2) „כל חלב (הכי משובח — כבכורים) להוי״ צ״ל „בכל דבר" — רמב״ם (סוף הל׳ איסורי המזבח) ושו״ע יו״ד הל׳ צדקה (סו״ס רמח).

*) כידוע הוראת כ״ק מו״ח אדמו״ר דמבן שלש (יום הגזיזה והנחת פיאות הראש) נהגו להדר להרגיל את התינוק בענין נשיאת ט״ק וברכות השחר וברהמ״ז וק״ש שעל המטה (היום יום ע׳ נא).

---

49) ואתחנן ו, ו (וכ״ה בספרי שם). בפרש״י יתרו (יט, א) עקב (יא, ג) — בלי כ״ף הדמיון. נת׳ בלקו״ש חכ״ד ע׳ 193.

50) ריש פרשתנו.

51) ולכן בכורים (תפלה) קודמים לתרומה (תורה).

הבטחה איז שייך בלויז אויף אזוינע ענינים וואס זיינען ניט תלוי אין בחירת האדם; אויף תומ"צ אבער, וואס ביי זיי דארף זיין „ובחרת בחיים" [52], ו„הכל [53] בידי שמים חוץ מיראת שמים" איז לכאורה ניט שייך קיין הבטחה — היינט ווי אזוי זאגט מען אז „בת קול מברכתו . . תשנה לשנה הבאה"?

אבער לויטן ביאור הנ"ל, אז דער ענין פון בכורים איז די בחי' פון עצם הנשמה, איז עס פארשטאנדיק: וויבאלד די ברכה איז נוגע דער התעוררות פון עצם הנשמה, איז עס ניט בלויז קיין סתירה ניט צו בחירת האדם, נאר אדרבה, מצד עצם הנשמה קומט טאקע דער „ובחרת בחיים" [54].

[אויך אין דרך הפשט איז עס מובן, ווייל בפשטות איז דער תוכן פון הבאת בכורים — אויסצודריקן די הודאה צום אויבערשטן, וואס דאס קומט מצד דעם וואס ער איז ניט קיין כפוי טובה (כפרש"י לעיל [55]); און וויבאלד אז א מענטש איז בטבעו ניט קיין כפוי טובה, וועט ער דאך במילא זיכער וועלן ברענגען בכורים].

יב. ווי געזאגט פריער, דארף מען דעם ביטול שמצד עצם הנשמה פארבינדן אויך מיט די כחות פרטים, און אויך דער ענין דריקט זיך אויס אין הבאת בכורים; ווארום בכורים ברענגט מען דאך פון גשמיות'דיקע פירות, און אין דעם גופא — דוקא גוטע און געשמאקע פירות (וואס דערפאר ברענגט מען ניט קיין בכורים פון תמרים שבהרים כו' [56]);

אויך — די בכורים פון די פירות פארברענגט מען ניט אויפן מזבח, נאר זיי זיינען נאכלין לכהנים [57], און מען עסט זיי אין אן אופן פון „ושמחת" [58]. ד. ה.: מען נעמט די בחינה פון „בכורים", דער שורש ומקור הנשמה, און מען פארבינדט עס מיט אכילה גשמית — דם ובשר כבשרו — און אכילה בשמחה.

און וויבאלד אז דער שכר גיט דער אויבערשטער מדה כנגד מדה, כנ"ל, דערפאר איז די ברכה וואס א איד באקומט פאר מצות הבאת בכורים — „תשנה לשנה הבאה": ס'ווערן ביי אים וואקסן „מראשית" — גוטע געשמאקע פירות און עס וועט ביי אים זיין דער „ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך ולביתך" [59].

און די זעלבע זאך איז בנוגע צו דער עבודה פון ר"ה (וואס דאס איז ענין הבכורים כנ"ל), אז דורך דעם וואס א איד איז מעורר ביי זיך די תנועה פון ביטול און קב"ע שמצד עצם הנשמה, גיט אים דער אויבערשטער [60] א כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, בעניניו הרוחניים, און אויך בעניניו הגשמיים, לו ולבני ביתו, בכל המצטרך, בבני חיי ומזוני רויחי.

(משיחת ש"פ תבוא תשכ"ח)

---

52) נצבים ל, יט.
53) ברכות לג, ב. וש"נ.
54) ראה בארוכה לקו"ש ח"ז ע' 35 ואילך.
55) כו, ג.
56) בכורים פ"א מ"ג. רמב"ם הלכות בכורים פ"ב ה"ג.
57) קרח יח, יג.
58) רמב"ם שם פ"ג ה"י.
59) פרשתנו שם, יא.
60) כידוע בענין „כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בטופה" (ר"ה טז, ריש ע"ב).